

KAINUUN LIITON PUHEENJOHTAJUUSKAUDEN PRIORITEETIT 2016- 2017

Barentsin alueneuvostossa ja aluekomiteassa

Luonnos maakuntahallitukselle 21.9.2015

Johdanto

Barentsin yhteistyötä Suomen, Ruotsin, Norjan ja Luoteis-Venäjän kesken toteutetaan sekä valtioiden tasolla ministeriöiden kesken että aluetasolla aluehallintojen kesken. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja edistää alueiden vakaata ja kestävää kehitystä ja yhteistyötä aluetasolla. Barents-yhteistyö tuo alueellisen ja käytännönläheisen näkökulman laajempaan arktiseen yhteistyöhön ja tuo samanaikaisesti koko Barentsin alueen alueelliseen kehittämiseen.

Kirstyneessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa, jossa erityisesti EU:n ja Venäjän välillä on jännitteitä, alueiden välisen yhteistyön merkitys kasvaa. Rajat ylittävässä yhteistyössä korostuvat paikalliset kehittämistarpeet ja henkilösuhteet, joihin kansainvälisen politiikan suhdanteet eivät ulotu. Kainuun puheenjohtajuuskauden tavoitteena on edistää Barentsin ja Arktisten alueiden keskinäistä kanssakäymistä ja aktivoida toimijoita ja eri yhteistyöfoorumeita tiiviimpään yhteistyöhön.

Alueen puheenjohtajuus on vuosina 2016 - 2017 Kainuulla, samanaikaisesti valtiotason puheenjohtajuus on Venäjällä. Barentsin yhteistoiminnan tavoitteet ja muodot on määritelty vuosille 2014 - 2018 Barentsin ohjelmassa. Kainuun puheenjohtajuuskaudella alueneuvoston toiminnassa korostuu erityisesti kuusi painopistealuetta, joiden ajankohtaiset tavoitteet esitellään seuraavassa.

1. Alueiden välisen yhteistyön syventäminen ja sen toteutuksen tehostaminen

Yhteistyötä Barentsin alueen eri toimijoiden välillä ja Barentsin alueneuvoston alaisuudessa tulee tehdä entistä koordinoidummin ja tuloksellisesti. Samalla on tarpeen lisätä tietoisuutta sekä näkyvyyttä Barentsin alueesta ja yhteistä vaikuttamista myös EU:n toimielinten suuntaan.

Alueellisen yhteistyön kehittämiseen on hyvät mahdollisuudet, kun EU:n osarahoittamat CBC -ohjelmat 2014–2020 käynnistyvät täysimääräisesti vuonna 2016. Barentsin alueella toimii kaksi CBC raja-alueohjelmaa (Kolartica ja Karelia 2014–2020). Raja-alueyhteistyön ohjelmien välisen yhteistyön tiivistäminen on keskeinen tavoite alueiden yhteistyön kehittämisessä. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmien lisäksi tulee huomioida myös muut Barents-yhteistyölle sopivat rahoitusohjelmat, kuten esimerkiksi EU:n Northern Periphery and Arctic -ohjelma.

Kainuun puheenjohtajuuskaudelle asetetaan tavoitteeksi:

- Lisätä toimijoiden verkottumista, hankevalmistelua ja ohjelmien mahdollisuuksien hyödyntämistä lisäämällä ohjelmien, aluehallintojen ja toimijoiden välistä tiedonkulkua.
- Luoda toimiva vuorovaikutus EU:n pohjoista ulottuvuutta käsittelevien elimien kanssa sekä lisätä vuorovaikutusta alueiden Brysselin toimistojen kanssa.
- Kainuun liitto esittää CBC -rahoituksen työryhmän perustamista ja ohjelmahallinnon ja aluekomitean välisen tiedonkulun systematisointia
- Vahvistaa ohjelmien yhteistyötä laaja-alaisilla yhteistyöhankkeilla
- Vahvistaa Barents-toiminnan näkyvyyttä ja tunnettuutta paikallisen, kansallisen ja sosiaalisen median kautta.

2. Taloudellinen yhteistyö

Arktinen alue voi kehittyä Euroopan suurimmaksi *investointikohteeksi*. Sijoituksia on runsaasti suunnitteilla energiasektorille, kaivannaisteollisuuteen, matkailuun, kuljetukseen ja logistiikkaan sekä infrastruktuuriin maalla ja merellä. Taloudellisen yhteistyön edistämiseen liittyy olennaisena asiana liikkuvuuden ja koko Barentsin alueen liikenneyhteyksien kehittäminen. Määrätietoista työtä liikenneyhteyksien kehittämiseksi on edelleen tarve jatkaa.

Taloudellista yhteistyötä ja työvoiman liikkuvuutta rajojen yli sekä projektivientiä ja yhteyksiä elinkeinonharjoittajien välillä edistetään. Yhteistyössä on luontevaa keskittyä mineraaliteollisuuteen, biotalouteen ja pohjoisen herkün ympäristön kannalta keskeisen tärkeään cleantech-teknologiaan. Ekologisesti kestävien ratkaisujen tarve luo tarpeen kehittää teknologiaa, jonka avulla parannetaan jätehuoltoa ja energiatehokkuutta, edistetään veden käsittelyä ja vähennetään päästöjä.

Turismi on globaalisti ja Barentsin alueella kasvava elinkeino. Laajat erämaa-alueet ja pitkät rantaviivat tekevät alueesta houkuttelevan ulkoilma-aktiiviteeteille, kuten vaellukselle, kalastukselle, metsästykselle ja retkeilylle. ”Euroopan viimeinen erämaa” on suunnaton mahdollisuus niin matkailijoille kuin alan yrittäjillekin.

Kainuun liiton puheenjohtajuuskaudelle asetetaan tavoitteeksi:

- Jatkaa laajana yhteistyönä Barentsin liikenne- ja logistiikkatyöryhmän (RWGTL) ja sen yhteistyötahojen toimintaa ja suunnitelmien edistämistä.
- Hakea uusia keinoja Barentsin alueen suurhankkeiden työvoiman saatavuuteen työvoiman liikkuvuutta parantamalla.
- Käynnistää Barentsin alueen turismin kehittämisohjelman (2030) laadinta pohjautuen laadittuun Action Plan for Barents Tourism –suunnitelmaan tavoitteena valtioiden tukema yhteinen markkinointiohjelma.
- Yhdistää alueiden markkinointi- ja matkailun edistämistoimenpiteitä niin, että Barentsin/ arktinen alue profiloituu matkailullisena alueena mm. Kiinan ja muilla kasvavilla kansainvälisen matkailun lähtöalueilla; lähtökohtana Visit Arctic Europe –yhteistyön laajentaminen koko Barents-alueelle.
- Vaikuttaa niin, että matkailun kehitystä hidastavat mm. byrokraattiset viisumikäytännöt poistetaan ja viisumien myöntämiseen saadaan joustavuutta.

3. Liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen

Toimivat liikenneyhteydet ovat alueiden taloudellisen kehittymisen kannalta yksi tärkeimpiä tekijöitä. Barentsin alueen itä-länsisuuntaisten liikenneyhteyksien pullonkaulat ja puutteet jarruttavat alueiden täysimittaista yhteistyötä ja taloudellista kasvua. Liikenteen kehittämisen aikajänne on pitkä ja investointirahoitusta myönnetään ensisijaisesti liikenteellisten tarpeiden perusteella. Viime vuosina on Barentsin alueen liikennestrategioita laadittaessa yhteistyö sujunut kiitettävän hyvin valtiollisen (BEATA) ja alueellisen (BRWGTL) tason työryhmien kesken. Kainuu haluaa hyvän yhteistyön jatkuvan, kun ollaan siirtymässä strategioissa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kainuu haluaa keskittyttävän seuraaviin hankkeisiin:

- Investoinneissa tulee kiinnittää päähuomio olemassa olevien rajaliikenneyhteyksien kehittämiseen toiminnalliseksi ja turvalliseksi sekä liikennettä estävien pullonkaulojen poistamiseen. Etenkin itä-länsisuuntaista liikennettä palveleviin investointeihin tulee kiinnittää päähuomio.
- Narvik-Haaparanta-Tornio-Oulu-Vartius-Kostamus-Arkangel-Komi - poikittaisyhteyden kehittämistä jatketaan.
- Lentoliikenneyhteyksien vahvistaminen Barentsin alueen keskuksiin.
- Pohjoiseen meritiehen (mm. Koillisväylä) ja tietoliikenneyhteyksiin liittyvää kehittämis- ja selvitystyötä syvennetään.

4. Sosiaali- ja terveysalan hyvät käytännöt ja yhteistyö

Barentsin alueen ominaispiirteet luovat erityisiä tarpeita palvelujen järjestämiselle. Harva asutus, pitkät välimatkat alueen sisällä, ikääntyvä väestö sekä sairastavuus- ja hyvinvointierot valtioiden sisällä ovat yhteisiä haasteita.

Alueella tulee aktiivisesti kehittää uusia alueen olosuhteisiin soveltuvia toimintamalleja mm. etäteknologioita soveltamalla. Barentsin alueen sosiaali- ja terveysyhteistyötä tulee kehittää erityisesti raja-alueilla ja välittää eri alueilla saatuja kokemuksia ja hyviä käytäntöjä laajempaan tietoisuuteen, siirrettäväksi uusille alueille.

Kainuu haluaa keskittyttävän seuraaviin tavoitteisiin:

- Terveyden edistäminen ja uudet palvelujen tuottamistavat ja –tekniikat otetaan yhteishankkeiden kautta kehityskohteiksi.
- Järjestetään laaja sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä käsittelevä Barents-seminaari.

5. Ympäristö

Alueella sijaitsee merkittävä osa borealisesta metsävyöhykkeestä ja koko maapallonkin mittakaavassa ainutlaatuisia ja laajoja luonnontilaisia erämaa-alueita. Ympäristön suojelu ja ilmastonmuutoksen hallinta ovat erityisesti valtiotason tavoitteita. Paikallisten toimijoiden vahva rooli on tarpeen kestävä kehityksen näkökulmien yhteensovittamiseksi. Rajat ylittävän luonnonsuojeluyhteistyön alalla Fennoskandian vihreästä vyöhykkeestä on tavoitteena luoda kansainvälinen malli.

Kainuun puheenjohtajakaudella on tavoitteena

- sovittaa yhteen Barentsin alueen elinkeinojen kehittämisen, sosiaalisen kehityksen ja ympäristö tilan tavoitteita, jotta alueen mittavien luonnonvarojen potentiaali ja arktinen matkailuvetovoima voidaan hyödyntää aluetaloudellisesti järkevästi.
- tukea ilmastonmuutoksen hallintaa tukevia paikallisia toimenpiteitä ja yhteistyön tiivistämistä Covenant of Mayorsin kanssa.
- vahvistaa Vihreän vyöhykkeen (Green Belt) vyöhykkeen alueella tapahtuvaa rajat ylittävää luontomatkausta.

6. Koulutus, tutkimus ja kulttuuri

Barentsin yhteistyössä yliopistojen välinen yhteistyö on pitkään ollut vakiintunut käytäntö. Samoin kulttuuriyhteistyö on ollut monipuolista. Kulttuuriyhteistyö on luonteva väylä kansalaisjärjestöjen ja ihmisten välisten kontaktien lisäämiseen rajojen yli (face to face). Kulttuuriyhteistyö on myös valtioiden välillä tunnustettu merkittäväksi yhteistyön kanavaksi ja muodoksi-

Barentsin alueen kulttuuriyhteistyön tavoitteena on edistää verkottumista, vahvistaa alueen kulttuuri-identiteettiä sekä yhteisymmärryksen ja aluekehityksen edistämistä, sekä tehdä alueen kulttuuria tunnetuksi Barentsin alueella ja ulkopuolella. Barentsin alueella toimii alueneuvoston alainen kulttuuriryhmä, jonka toimintaa ohjaa ohjelma "The Action Programme for Cultural Cooperation in the Barents Region - Voices in the Barents".

Kainuun liiton puheenjohtajuuskaudelle asetetaan tavoitteeksi:

- aktivoida Barentsin alueen yliopistojen ja korkeakoulujen välistä opiskelijavaihtoa hyödyntäen tehokkaammin jo olemassa olevia opiskelijavaihdon verkostoja sekä tekemällä uusia avauksia.
- perustaa yhteisiä maisteri-, tohtori- ja tutkimusohjelmia vauhdittamaan pohjoisten alueiden elinkeinojen kehitystä ja edistää tutkijoiden liikkuvuutta.
- edistää kulttuuritoimijoiden liikkuvuutta ja rajat ylittäviä kulttuuritapahtumia.
- edistää suomalais-ugrilaisten ja alkuperäiskansojen välistä kulttuuriyhteistyötä Barentsin alueella.